

De Nieuwste School

Burgerschapsbeleid

Marieke van den Hurk/ Bas Pijnappel
14-7-2023

Inhoudsopgave

Inleiding	2
DNS als oefenplaats voor democratisch burgerschap.....	3
De missie en kernwaarden	3
De visie van DNS.....	4
DNS als leergemeenschap	4
Visie op burgerschap	5
Burgerschapsdoelen	7
Hoe krijgt het burgerschapsonderwijs vorm?	8
Onderwijsaanbod: leerdoelen nader uitgewerkt per leergebied	8
Engels.....	8
Spaans.....	16
Geletterdheid	17
Duits.....	19
Arts	22
Sport en Bewegen	25
Mentoraat	27
Humanics	30
Hoe leven experts en mentoren burgerschap vóór?	36
Leerlingenparticipatie	36
Monitoring en evaluatie.....	37
Bijlage 1 Analyse burgerschap Rovict.....	38

Inleiding

Alle scholen binnen het funderend onderwijs hebben de wettelijke verplichting¹ om een doelgericht en samenhangend aanbod te formuleren voor burgerschap. Concreet betekent dat dat er binnen 'de school als oefenplaats' expliciet ruimte en aandacht moet zijn voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

In deze beleidsnotitie leest u vanuit welke visie en op welke manier de Nieuwste School (DNS) werkt aan het ontwikkelen van:

- respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische staat²;
- sociale en maatschappelijke competenties die nodig zijn om te functioneren in een pluriforme samenleving³;
- kennis van, aandacht voor en acceptatie van diversiteit op het niveau van groepen en individuen⁴

Tevens leest u in deze notitie hoe de school vorm geeft aan het zijn van een oefenplaats voor democratisch burgerschap⁵.

---

¹ Op augustus is de wet ter verduidelijking van de burgerschapsopdracht in werking getreden.

² Wetsartikel a

³ Wetsartikel b

⁴ Wetsartikel c

⁵ Wetsartikel d

DNS als oefenplaats voor democratisch burgerschap

Het motto van DNS is “Verwondering brengt je verder”. De verwondering en nieuwsgierigheid van de leerling zijn het startpunt van het onderwijs⁶. Door zelf onderzoek te doen leren leerlingen vanuit hun motivatie. Leerling⁷en zijn jonge mensen die (gaan) participeren in een wereld waarvan we nog niet weten hoe die eruit gaat zien en welke uitdagingen er op ons af komen. Wel weten we dat de technologische ontwikkelingen in een hoog tempo gaan, dat ze het gedrag én het leven van mensen beïnvloeden. We weten ook dat de hele wereld via internet binnen handbereik ligt en informatie enerzijds toegankelijker is geworden maar anderzijds ook onder andere door “fake news” meer verwarring en misleiding als gevolg kan hebben.

De komende jaren zullen veel banen verdwijnen en we weten niet wat daarvoor terug komt. Emotionele intelligentie en mentale flexibiliteit zijn de belangrijke vaardigheden voor de toekomst. De Nieuwste School wil dat leerlingen zich veelzijdig (persoonlijk, psychosociaal en cognitief) te ontwikkelen en een solide basis leggen die het hen mogelijk maakt om een “goed mens” te zijn in een dynamische en onzekere wereld waarbij het kunnen maken van bewuste keuzes essentieel zal zijn.

De school verwoordt in haar missie en kernwaarden, haar visie en de ambitie thema’s zoals gedefinieerd in het schoolplan, hoe zij een oefenplaats wil zijn voor democratisch burgerschap.

De missie en kernwaarden

De Nieuwste School ziet het als haar missie om de leerling te vormen tot een “**veelzijdig ontwikkeld persoon**”⁸. Een veelzijdig ontwikkeld persoon heeft kennis, bezit vaardigheden, heeft inzicht in zichzelf, wie hij is, in zijn drijfveren, heeft voeling met zijn levensdoelen, en handelt hiernaar.

Een veelzijdig ontwikkeld persoon handelt vanuit de **kernwaarden** innovatie, openheid en verantwoordelijkheid.

Innovatie

Van verwondering word je nieuwsgierig en daardoor wil je op zoek naar kennis. Door die te delen met anderen ontstaat nieuwe kennis waar mogelijkheden uit voortkomen. Dat noemen we innovatie: je voegt iets toe aan dat wat we nog niet wisten.

Openheid

Je kunt pas leren als je eerlijk en zonder (voor)oordeel naar jezelf en je omgeving kijkt. Je laat jezelf zien en je staat open voor meningen, kennis en kwaliteiten van anderen. Openheid is de basis voor medemenselijkheid, oprechtheid en sociaal gedrag.

---

⁶ De Nieuwste School. Ontwerp voor betekenisvol onderwijs. APS/OMO

⁷ Voor de leesbaarheid spreken we in de vrouwelijke vorm als we over de leerling spreken. Uiteraard dient daar waar “zij” staat steeds “hij/zij” gelezen te worden.

⁸ Het begrip “veelzijdig ontwikkeld persoon” verwoorden we ook wel met de begrippen kennen, kunnen, willen, worden, zijn. (zie bijlage 1)

Verantwoordelijkheid

Dit vraag om actieve verantwoordelijkheid; elkaar aanspreken, de ander verder willen helpen, uitleggen hoe en waarom je de dingen doet zoals jij ze doet en hoe je daarmee bijdraagt aan “een betere wereld”. Daarvoor moet je kunnen nadenken over wie jij bent, welke bijdrage je levert aan de samenleving en je moet je kunnen inleven in het gedrag en denken van anderen.

De visie van DNS

Goed onderwijs draait om ontwikkeling:

Ontwikkelen van kennis vanuit verwondering

In goed onderwijs staat het leren van de leerling centraal. Het leren is optimaal als de leerling begrijpt *wat* hij moet leren en *waarom* hij dat moet leren. Verwondering is daarbij het uitgangspunt. Door de leerling nieuwsgierig te maken wordt deze gemotiveerd om vragen te stellen, op zoek te gaan naar antwoorden en - op die manier - nieuwe kennis op te doen.

Ontwikkelen als mens

Bij goed onderwijs is het belangrijk dat de leerling zichzelf goed leert kennen en leert nadenken over wie hij is, hoe hij zij verhoudt tot anderen en over wie of wat hij wil worden.

Ontwikkelen van eigenaarschap

Vanuit het vertrouwen in de leerling, wordt deze uitgedaagd om steeds meer om zelf keuzes te maken over *wat* en *hoe* te leren. De leerling leert hoe zelf de eigen leren te regisseren en hoe verantwoordelijkheid te nemen voor eigen keuzes. Dat noemen we eigenaarschap.

Ontwikkelen in een leergemeenschap

In goed onderwijs leren leerlingen en leraren met en van elkaar. Ontwikkelen niet alleen, maar samen met anderen. Door kennis in te brengen en met elkaar te delen, ontwikkelt de leerling nieuwe kennis en ontstaan nieuwe ideeën. De leerling wordt aangemoedigd aan om hierin ondernemend te zijn en met goede, verrassende, vernieuwende of (te) gekke ideeën te komen.

DNS als leergemeenschap

DNS definieert zichzelf als een leergemeenschap. In het schoolplan is een van de drie ambitie thema's om een leergemeenschap met een professionele cultuur te zijn.

We lezen daar:

“In een leergemeenschap volbrengt elke betrokkene zijn eigen ontwikkelproces én werkt deze daarbij regelmatig samen met anderen. De leergemeenschap ontstaat doordat **verbindingen gemaakt** worden. DNS wil een duidelijk aanwezige verbinding met de buitenwereld realiseren, waarbij de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (VN) richtinggevend zijn voor de inhoudelijke thema's.

Een professionele cultuur verwijst naar een **dialooggestuurde wijze van werken en een hoog participatieniveau**. In een professionele cultuur gaat het om de gekende ongelijkheid: ieder werkt vanuit zijn eigen taken, opdracht en verantwoordelijkheid aan het gezamenlijke doel. Alle leden van

de leergemeenschap **werken samen** in verschillende groepen, binnen en buiten de school. De school wil de buitenwereld naar binnen halen en daar waar mogelijk de grenzen laten verdwijnen. Het aantal samenwerkingspartners wordt steeds groter, zowel lokaal als nationaal als internationaal. In een leergemeenschap is **de mening en visie van alle betrokkenen** van belang. Inspraak en participatie van leerlingen en medewerkers bij beleidskeuzes maar ook bij de ontwikkeling van onderwijs wordt gefaciliteerd en gestimuleerd.

Leren op DNS betekent dat leerlingen en leraren **van, met en aan elkaar** leren. Door kennis in te brengen en met elkaar te delen, elkaar feedback te geven, ontwikkelt de leerling nieuwe kennis en ontstaan nieuwe ideeën. In samenwerking ontstaat kennis en door deze te delen met anderen ontstaat innovatie: nieuwe kennis die ons verder helpt in het oplossen van ingewikkelde problemen. Door leerlingen te laten **kennismaken met lokale, regionale, landelijke en mondiale partijen** verbreden zij hun wereldbeeld. Contacten tussen mensen uit **andere (sub)culturen** vergroten het wederzijds begrip voor elkaars levenswijze. Van hen die werken op DNS vraagt dat om **een open mind, de wil om zich voortdurend te vernieuwen en te verbinden met anderen en de samenleving**. DNS-medewerkers moeten oog en oor hebben voor de buitenwereld en participeren in verschillende groepen afkomstig van binnen én buiten de school. Dit vraagt om een ondersteunende, transparante en open teamcultuur. En om leiderschap dat vanuit vertrouwen en duidelijke verwachtingen faciliterend, ruimte gevend, waarderend én verbindend is. Om leiderschap dat uitnodigt om zaken uit te proberen, aanzet tot resultaatgericht werken, tot het (durven) inslaan van nieuwe wegen en tot het delen van kennis en ervaring. ”⁹

Visie op burgerschap

Goed onderwijs is per definitie goed burgerschapsonderwijs en draagt dus altijd bij aan ontwikkeling van de leerling tot veelzijdig ontwikkeld persoon. Het ontwikkelen van burgerschap is derhalve **geïntegreerd in het onderwijs**.

Op DNS werken leerlingen aan **vijf competenties**:

- Onderzoek doen,
- Presenteren, je verantwoorden,
- Reflecteren op je werk en op jezelf.
- Omgaan met anderen, respect en tolerantie,
- Betrouwbaar zijn, je aan afspraken houden.

De ontwikkeling van leerlingen op het gebied van deze competenties wordt uitgewerkt en zichtbaar door middel van het portfolio en in het competentiediagram.

Een portfolio is een verzameling van eigen werk:

- waarmee de leerling aantoont wat hij weet en kan, mede in samenhang met kerndoelen en/of eindtermen,
- waaruit hij kan selecteren wat hij wil bewaren, bijstellen of vervangen,
- waarmee hij kan reflecteren op wat hij heeft gedaan en hoe dat ging,
- waarmee hij kan presenteren wat hij ervan heeft geleerd,
- waarmee hij kan vaststellen wat hij verder gaat doen en hoe hij dat gaat aanpakken.

---

⁹ Pagina 23 Schoolplan DNS: www.denieuwsteschool.nl

De competentieontwikkeling heeft een plaats op het persoonlijk portret dat leerlingen aan het einde van het schooljaar én bij de diploma-uitreiking ontvangen.

Door het werken met deze competenties wordt ook gewerkt aan de ontwikkeling van een groot aantal burgerschapsvaardigheden.

Daarnaast vraagt burgerschap om de ontwikkeling van kennis en inzicht over de democratische rechtsstaat en de veelheid van aspecten in onze moderne pluriforme samenleving. DNS ziet het als haar opdracht om ervoor te zorgen dat leerlingen deze kennis en inzichten ontwikkelen ook door dit ook systematisch voor te leven, te integreren in het totale onderwijs en op die manier bewustwording bij leerlingen te realiseren. Dat gebeurt in **onderzoekstijd, tijdens mentoruren en tijdens specifieke gereedschaps- of examenvakken.**

Verbinding met de omgeving is een essentieel onderdeel van de burgerschapsopdracht. De school staat letterlijk midden in de stad. Alle thema's en gebeurtenissen van de grote stad komen langs. **Thema's** die in het onderwijs aan de orde moeten komen zijn: armoede, criminaliteit, inclusiviteit, radicalisering, ongelijkheid, culturele verschillen, ethische dilemma's, vluchtelingenproblematiek, duurzaamheid, verdraagzaamheid, solidariteit, racisme, geopolitieke kwesties, levensbeschouwelijke tegenstellingen.

Burgerschapsdoelen

Op DNS werken leerlingen aan de volgende doelen:

Ontwikkelen van kennis vanuit verwondering

Leerlingen die de school verlaten:

- onderbouwen opvattingen aangaande de genoemde thema's met getoetste kennis;
- beschouwen vanuit verwondering maatschappelijke dilemma's;
- zijn in staat om aan de hand van argumenten een onderbouwde mening te formuleren.

Ontwikkelen als mens

Leerlingen die de school verlaten:

- zijn zich bewust van zijn eigen identiteit;
- zijn zich bewust van hoe ze zich verhouden tot anderen, wat de impact hiervan is bij anderen;
- benoemen hun ontwikkelpunten;
- laten zien dat ze zich bewust zijn van hun (maatschappelijke) positie en de culturele context waarbinnen ze zich bewegen;
- kunnen reflecteren op zichzelf in de context van hun bestaan;
- kunnen vanuit verschillende invalshoeken denken en redeneren en opgedane kennis wendbaar toe te passen
-

Ontwikkelen van eigenaarschap

De leerlingen die de school verlaten:

- kunnen zelf doordachte keuzes maken over hoe zij zich als medeburger willen manifesteren en ontwikkelen;
- kunnen de gemaakte keuzes verantwoorden;
- zijn in staat om ook ethische afwegingen te maken;
- kunnen hun eigen leren en leven regisseren;
- kunnen verantwoordelijkheid nemen voor eigen keuzes.

Ontwikkelen in een leergemeenschap

De leerlingen die de school verlaten:

- kunnen samenwerken met anderen;
- hebben oog voor de **ander** en de samenleving;
- nemen besluiten of vormen meningen vanuit het besef dat ze onderdeel van een (leer)gemeenschap zijn;
- kunnen ingewikkelde (toekomstige) problemen aan te pakken en oplossen in samenwerking met anderen.
- laten leerlingen zien dat ze met een open mind maatschappelijke thema's kunnen beschouwen, verkennen en kunnen aanpakken.

Hoe krijgt het burgerschapsonderwijs vorm?

Burgerschapsonderwijs krijgt vorm binnen alle leergebieden en gereedschapsvakken. Zo is DNS eco-school en reanimatieschool, is er een debatclub en wordt burgerschap binnen de lessen en onderzoek verweven. Zie ook hieronder bij leerdoelen uitgewerkt per leergebied. Ook heeft de school een actieve GSA en een uitgebreid (steeds groter wordend) aanbod van internationalisering (Erasmus-accreditatie).

Onderwijsaanbod: leerdoelen nader uitgewerkt per leergebied

Engels

Burgerschapdoelen DNS Engels		Leerjaar	Concretisering
Ontwikkelen van kennis vanuit verwondering			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Onderbouwen opvattingen aangaande burgerschapsgelateerde thema's met getoetste kennis</i>	2 3 4	LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld, LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid LJ3: lessenreeks HZT over duurzaamheid, klimaatproblemen en oplossingen, bezoek aan gemeente, Masterpiece verbeter Tilburg LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen
	<i>Beschouwen vanuit verwondering maatschappelijke dilemma's</i>	1 2 3 4	LJ1: Thema 3 - eetkeuzes en duurzaamheid LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid LJ3: bezoek aan gemeente over verduurzaming en vergroening LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen 4M: verschillende video's met vragen

			over opvallende eetgewoontes, opruimroutines, woningen, omgaan met geld etc.
			LJ2: Thema 5 - onderbouwing keuze Homo Universalis LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid LJ3: lessenreeks HZT over duurzaamheid, klimaatproblemen en oplossingen, bezoek aan gemeente, Masterpiece verbeter Tilburg LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen 4M: klassikale bespreking van video's over opvallendheden zoals hierboven benoemd, ook een mondeling PTA waarin stellingen besproken worden. Dit wordt zo ook geoefend tijdens de lessen in aanloop naar het PTA.
		2 3 4	
Ontwikkelen als mens			
	<i>Zijn in staat om aan de hand van argumenten een onderbouwde mening te formuleren</i>		

<p>Leerlingen die de school verlaten:</p>	<p><i>Zijn zich bewust van hun eigen identiteit</i></p>	<p>1 2 3 4</p>	<p>LJ1: Thema 1 - interview en woordweb over zichzelf LJ2: Thema 2 - social media gesprek LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid LJ3: Project 1 - Masterpiece hun eigen identiteit LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren LJ4: lessenreeks over banen, solliciteren, decorum en verwachtingen LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen 4M: veel klassengesprekken / individuele spreekvaardigheid oefening waarin leerlingen nadenken over opvallendheden, hun eigen voorkeur/identiteit en hoe ze zichzelf hiertoe verhouden.</p>
	<p><i>Zijn zich bewust van hoe ze zich verhouden tot andere, wat de impact hiervan is bij anderen</i></p>	<p>1 2 3 4</p>	<p>LJ1: Thema 5 - impact van klimaatverandering LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren, LJ4: lessenreeks over banen, solliciteren, decorum en verwachtingen LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen 4M: veel klassengesprekken / individuele spreekvaardigheid oefening waarin leerlingen nadenken over opvallendheden en hoe ze zichzelf hiertoe verhouden.</p>
	<p><i>Benoemen hun ontwikkelpunten</i></p>	<p>2 3 4</p>	

	<p><i>Laten zien dat ze zich bewust zijn van hun (maatschappelijke) positie en de culturele context waarbinnen ze zich bewegen</i></p>	<p>1 2 3 4</p> <p>LJ1: Thema 2 - verschillen in welvaart LJ2: Thema 2 - social media gesprek LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid LJ3: lessenreeks HZT over duurzaamheid, klimaatproblemen en oplossingen, bezoek aan gemeente, Masterpiece verbeter Tilburg LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren LJ4: lessenreeks over banen, solliciteren, decorum en verwachtingen LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen 4M: verschillende video's + teksten met vragen over opvallende eetgewoontes, opruimroutines, woningen, omgaan met geld etc. Hierbij zit ook een klassikale bespreking.</p>
	<p><i>Kunnen reflecteren op zichzelf in de context van hun bestaan</i></p>	<p>1 2 3 4</p> <p>LJ1: Thema 2 - verschillen tussen stads en dorps contexten, Thema 3 - verschillen tussen internationale eetgewoonten LJ2: Thema 2 - social media gesprek LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid LJ3: Project 1 - Masterpiece hun eigen identiteit LJ3: lessenreeks HZT over duurzaamheid, klimaatproblemen en oplossingen, bezoek aan gemeente, Masterpiece verbeter Tilburg LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen</p>

			<p>LJ1: Thema 2 - mini-onderzoek naar Engelstalige landen en hun context</p> <p>LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld</p> <p>LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid</p> <p>LJ3: lessenreeks HZT over duurzaamheid, klimaatproblemen en oplossingen, bezoek aan gemeente, Masterpiece verbeter Tilburg</p> <p>LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren</p> <p>LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen</p> <p>4M: verschillende video's en teksten over opvallende thema's, ook mondeling waarin stellingen uitgelegd en verdedigd moeten worden. Hier worden on the spot vragen bij gesteld voor extra verdieping / wendbaarheid van de leerling.</p>
	<i>Kunnen vanuit verschillende invalshoeken denken en redeneren en opgedane kennis wendbaar toe passen</i>	1 2 3 4	
Ontwikkelen van eigenaarschap			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Kunnen zelf doordachte keuzes maken over hoe zij zich als medeburger willen manifesteren en ontwikkelen</i>	1 2 3 4	<p>LJ1: Thema 5 - impact van klimaatverandering</p> <p>LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld</p> <p>LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid</p> <p>LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren</p> <p>LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen</p>
	<i>Kunnen de gemaakte keuzes verantwoorden</i>	2 3 4	<p>LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld</p> <p>LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid</p> <p>LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren</p> <p>LJ4: lessenreeks over diversiteit,</p>

			perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen
	<i>Zijn in staat om ook ethische afwegingen te maken</i>	1 2 3 4	LJ1: Thema 3 - eetkeuzes en duurzaamheid LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale werels LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid LJ3: lessenreeks HZT over duurzaamheid, klimaatproblemen en oplossingen, bezoek aan gemeente, Masterpiece verbeter Tilburg LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debatteren LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen 4M: het mondeling over verschillende stellingen / ethische afwegingen
	<i>Kunnen hun eigen leren en leven regisseren</i>	2 4	LJ2: Thema 2 - social media gesprek LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid LJ4: lessenreeks over banen, solliciteren, decorum en verwachtingen LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen
	<i>Kunnen verantwoordelijkheid nemen voor eigen keuzes</i>	2 4	LJ2: Thema 2 - social media gesprek LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid LJ4: lessenreeks over diversiteit,

			perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen
Ontwikkelen in een leergemeenschap			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Kunnen samenwerken met anderen</i>	1 2 3 4	LJ1: Thema 3 - groepsopdracht Masterpiece LJ2: Thema 4 - groepsopdracht Masterpiece LJ3: groepsopdracht Masterpiece verbeter Tilburg LJ3: Masterpiece debateren in groepen LJ4: PLOT en Job Interview groepsopdracht 4M: mondeling wat in duo's gevoerd wordt, SCC project waarin samengewerkt wordt in groepen
	<i>Hebben oog voor de ander en de samenleving</i>	1 2 3 4	LJ1: Thema 3 - eetkeuzes en duurzaamheid LJ1: Thema 5 - impact van klimaatverandering LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen 4M: teksten en video's over spraakmakende / opvallende thema's
	<i>Nemen besluiten of vormen meningen vanuit het besef dat ze onderdeel van een (leer)gemeenschap zijn</i>	2 3 4	LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen,

			<p>schoonheidsidealen 4M: SCC project</p>
	<p><i>Kunnen ingewikkelde (toekomstige) problemen aan pakken en oplossen in samenwerking met anderen</i></p>	<p>1 2 3 3</p>	<p>LJ1: Thema 3 - eetkeuzes en duurzaamheid LJ1: Thema 5 - impact van klimaatverandering LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld LJ2: Thema 5 - lessenreeks over klimaat, presentaties over eigen context en impact, duurzaamheid LJ3: lessenreeks HZT over duurzaamheid, klimaatproblemen en oplossingen, bezoek aan gemeente, Masterpiece verbeter Tilburg LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen</p>
	<p><i>Laten leerlingen zien dat ze met een open mind maatschappelijk thema's kunnen beschouwen, verkennen en kunnen aanpakken</i></p>	<p>1 2 3 4</p>	<p>LJ1: Thema 5 - impact van klimaatverandering LJ2: Thema 3 - lessenreeks over subculturen, identiteiten, racisme, social justice, Masterpiece ideale wereld LJ3: lessenreeks HZT over duurzaamheid, klimaatproblemen en oplossingen, bezoek aan gemeente, Masterpiece verbeter Tilburg LJ3: lessenreeks over diversiteit, BLM, controversie, Masterpiece debateren LJ4: lessenreeks over diversiteit, perspectieven, feminisme, culturen, schoonheidsidealen 4M: mondeling PTA waarin stellingen beargumenteerd moeten worden</p>

Spaans

Burgerschapsdoelen DNS		Leerjaar	Concretisering
Ontwikkelen van kennis vanuit verwondering			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Onderbouwen opvattingen aangaande burgerschapsgerelateerde thema's met getoetste kennis</i>		
	<i>Beschouwen vanuit verwondering maatschappelijke dilemma's</i>		
	<i>Zijn in staat om aan de hand van argumenten een onderbouwde mening te formuleren</i>	V5/V6	beargumenteren van mening tijdens mondeling(v5) of schriftelijk (v6) over (zelf mededachte en actuele) stellingen
Ontwikkelen als mens			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Zijn zich bewust van hun eigen identiteit</i>		
	<i>Zijn zich bewust van hoe ze zich verhouden tot andere, wat de impact hiervan is bij anderen</i>		
	<i>Benoemen hun ontwikkelpunten</i>		
	<i>Laten zien dat ze zich bewust zijn van hun (maatschappelijke) positie en de culturele context waarbinnen ze zich bewegen</i>	H5/ V6	leesopdrachten waarbij ook thema's als emancipatie/ discriminatie aan bod komen
	<i>Kunnen reflecteren op zichzelf in de context van hun bestaan</i>		
	<i>Kunnen vanuit verschillende invalshoeken denken en redeneren en opgedane kennis wendbaar toe passen</i>		
Ontwikkelen van eigenaarschap			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Kunnen zelf doordachte keuzes maken over hoe zij zich als medeburger willen manifesteren en ontwikkelen</i>		
	<i>Kunnen de gemaakte keuzes verantwoorden</i>		
	<i>Zijn in staat om ook ethische afwegingen te maken</i>		
	<i>Kunnen hun eigen leren en leven regisseren</i>		
	<i>Kunnen verantwoordelijkheid nemen voor eigen keuzes</i>		

Ontwikkelen in een leergemeenschap			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Kunnen samenwerken met anderen</i>	1 t/m 6	bij diverse opdrachten samenwerken, elkaar van feedback voorzien
	<i>Hebben oog voor de ander en de samenleving</i>	1 t/m 6	leerlingen maken kennis met diverse culturele aspecten van verschillende Spaanssprekende landen
	<i>Nemen besluiten of vormen meningen vanuit het besef dat ze onderdeel van een (leer)gemeenschap zijn</i>		
	<i>Kunnen ingewikkelde (toekomstige) problemen aanpakken en oplossen in samenwerking met anderen</i>		
	<i>Laten leerlingen zien dat ze met een open mind maatschappelijk thema's kunnen beschouwen, verkennen en kunnen aanpakken</i>		

Geletterdheid

Burgerschapdoelen DNS		Leerjaar	Concretisering
Ontwikkelen van kennis vanuit verwondering			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Onderbouwen opvattingen aangaande burgerschapsgerelateerde thema's met getoetste kennis</i>	4,5,6	presentatie over maatschappelijk onderwerp
	<i>Beschouwen vanuit verwondering maatschappelijke dilemma's</i>	4,5,6	debatten
	<i>Zijn in staat om aan de hand van argumenten een onderbouwde mening te formuleren</i>	5,6	beschouwing en betoog schrijven over maatschappelijke onderwerpen
Ontwikkelen als mens			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Zijn zich bewust van hun eigen identiteit</i>	4,5,6	essay schrijven over gelezen werk en hoe ze dat op zichzelf en hun wereld kunnen betrekken. In voorbereiding daarop kleinere opdrachten waarbij dat ook gebeurt.
	<i>Zijn zich bewust van hoe ze zich verhouden tot andere, wat de impact hiervan is bij anderen</i>		
	<i>Benoemen hun ontwikkelpunten</i>		

	<i>Laten zien dat ze zich bewust zijn van hun (maatschappelijke) positie en de culturele context waarbinnen ze zich bewegen</i>	4,5,6	idem
	<i>Kunnen reflecteren op zichzelf in de context van hun bestaan</i>	4,5,6	idem
	<i>Kunnen vanuit verschillende invalshoeken denken en redeneren en opgedane kennis wendbaar toe passen</i>	4,5,6	
Ontwikkelen van eigenaarschap			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Kunnen zelf doordachte keuzes maken over hoe zij zich als medeburger willen manifesteren en ontwikkelen</i>		
	<i>Kunnen de gemaakte keuzes verantwoorden</i>		
	<i>Zijn in staat om ook ethische afwegingen te maken</i>	4,5,6	zelfde essay als hiervoor beschreven.
	<i>Kunnen hun eigen leren en leven regisseren</i>		
	<i>Kunnen verantwoordelijkheid nemen voor eigen keuzes</i>		
Ontwikkelen in een leergemeenschap			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Kunnen samenwerken met anderen</i>	4,5,6	samenwerkingsopdr. Rondom lit. en debat
	<i>Hebben oog voor de ander en de samenleving</i>	4,5,6	ook weer via opdrachten rondom literatuur
	<i>Nemen besluiten of vormen meningen vanuit het besef dat ze onderdeel van een (leer)gemeenschap zijn</i>		
	<i>Kunnen ingewikkelde (toekomstige) problemen aanpakken en oplossen in samenwerking met anderen</i>		
	<i>Laten leerlingen zien dat ze met een open mind maatschappelijk thema's kunnen beschouwen, verkennen en kunnen aanpakken</i>	4,5,6	eerder genoemd essay, betoog en beschouwing en debat

Duits

Burgerschapsdoelen DNS		Leerjaar	Concretisering
Ontwikkelen van kennis vanuit verwondering			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Onderbouwen opvattingen aangaande burgerschapsgerelateerde thema's met getoetste kennis</i>	4, 5, 6	De gekozen thema's bij Duits in leerjaar 4, 5 en 6 met aansluitende boeken/film zijn steeds gekozen op hun maatschappelijke relevantie, waarbij de leerlingen opdrachten krijgen die sturen op begrip en meningsvorming. Thema's in deze jaren gaan bijvoorbeeld om consequenties van de consumptiemaatschappij, inclusie en diversiteit, omgang met oorlogsverleden, risico's van verzet in de oorlog, verantwoordelijkheid nemen voor andermans handelen, cultuurverschillen binnen Europa.
	<i>Beschouwen vanuit verwondering maatschappelijke dilemma's</i>	4,5,6	Zie opmerking in D3
	<i>Zijn in staat om aan de hand van argumenten een onderbouwde mening te formuleren</i>	4,5,6	Zie opmerking in D3
Ontwikkelen als mens			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Zijn zich bewust van hun eigen identiteit</i>	5,6	De meningvormende werkvormen met bijbehorende reflectie zitten vooral in leerjaar 5 en 6
	<i>Zijn zich bewust van hoe ze zich verhouden tot andere, wat de impact hiervan is bij anderen</i>	5,6	De meningvormende werkvormen met bijbehorende reflectie zitten vooral in leerjaar 5 en 6
	<i>Benoemen hun ontwikkelpunten</i>	2,3,4,5,6	Leerlingen reflecteren in alle leerjaren bij Duits op hun ontwikkeling en vormen voor zichzelf een goed beeld welke stappen ze te ondernemen hebben
	<i>Laten zien dat ze zich bewust zijn van hun (maatschappelijke) positie en de culturele context waarbinnen ze zich bewegen</i>	5,6	De meningvormende werkvormen met bijbehorende reflectie zitten vooral in leerjaar 5 en 6

	<i>Kunnen reflecteren op zichzelf in de context van hun bestaan</i>	5,6	De meningvormende werkvormen met bijbehorende reflectie zitten vooral in leerjaar 5 en 6
	<i>Kunnen vanuit verschillende invalshoeken denken en redeneren en opgedane kennis wendbaar toe passen</i>	4,5,6	Zie opmerking in D3
Ontwikkelen van eigenaarschap			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Kunnen zelf doordachte keuzes maken over hoe zij zich als medeburger willen manifesteren en ontwikkelen</i>	4,5,6	Zie opmerking in D3
	<i>Kunnen de gemaakte keuzes verantwoorden</i>	4,5,6	Zie opmerking in D3
	<i>Zijn in staat om ook ethische afwegingen te maken</i>	5,6	De meningvormende werkvormen met bijbehorende reflectie zitten vooral in leerjaar 5 en 6
	<i>Kunnen hun eigen leren en leven regisseren</i>	2,3,4,5,6	Leerlingen reflecteren in alle leerjaren bij Duits op hun ontwikkeling en vormen voor zichzelf een goed beeld welke stappen ze te ondernemen hebben
	<i>Kunnen verantwoordelijkheid nemen voor eigen keuzes</i>	2,3,4,5,6	Leerlingen reflecteren in alle leerjaren bij Duits op hun ontwikkeling en vormen voor zichzelf een goed beeld welke stappen ze te ondernemen hebben
Ontwikkelen in een leergemeenschap			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Kunnen samenwerken met anderen</i>	2,3,4,5,6	In alle leerjaren werken de leerlingen samen, waarbij ze niet alleen op het Duits, maar ook op de samenwerking reflecteren.
	<i>Hebben oog voor de ander en de samenleving</i>	2,3,4,5,6	In alle leerjaren werken de leerlingen samen, waarbij ze niet alleen op het Duits, maar ook op de samenwerking reflecteren.
	<i>Nemen besluiten of vormen meningen vanuit het besef dat ze onderdeel van een (leer)gemeenschap zijn</i>	2,3,4,5,6	In alle leerjaren werken de leerlingen samen, waarbij ze niet alleen op het Duits, maar ook op de samenwerking reflecteren.

	<i>Kunnen ingewikkelde (toekomstige) problemen aanpakken en oplossen in samenwerking met anderen</i>	3,4,5,6	In alle leerjaren werken de leerlingen samen, waarbij ze niet alleen op het Duits, maar ook op de samenwerking reflecteren.
	<i>Laten leerlingen zien dat ze met een open mind maatschappelijk thema's kunnen beschouwen, verkennen en kunnen aanpakken</i>	4,5,6	Zie opmerking in D3

Arts

Burgerschapsdoelen DNS		Leerjaar	Concretisering
Ontwikkelen van kennis vanuit verwondering			Binnen het vak CKV is veel aandacht voor burgerschapsvorming. Zoals eerder te lezen in dit vakwerkplan, staat kunst midden in de maatschappij: kunstenaars worden beïnvloed door de wereld waarin zij leven. En hoewel niet alle kunst geëngageerd is en hoeft te zijn, zijn we in de les bovengemiddeld veel met deze vormen van kunst bezig omdat hier voor leerlingen een herkenbare betekenis is zit. Bovendien maken zij hierdoor kennis met de ideeën van anderen.
Leerlingen die de school verlaten:	Onderbouwen opvattingen aangaande burgerschapsgerelateerde thema's met getoetste kennis	4,5	Binnen de les CKV is er bijzondere aandacht voor gelijkheid en vrijheid. Ieders mening is evenveel waard en belangrijk om naar te luisteren zonder daar meteen een oordeel over te hebben. Je moet de vrijheid hebben om te zeggen wat je wil.
	Beschouwen vanuit verwondering maatschappelijke dilemma's	4,5	Daar kijken we ook naar in de les, bijvoorbeeld wanneer we het hebben over cabaret. Wat zijn grenzen waar een cabaretier wel of niet overheen mag gaan? Gelden er voor cabaretiers op het podium andere grenzen dan voor iemand die in het 'gewone' leven iets zegt? Waarom? Hoe is dit in andere culturen? Het levert interessante discussies op waarbij de grenzen voor iedereen op een andere plek liggen en dat is prima, zolang ze maar onderbouwd worden met goede argumenten
	Zijn in staat om aan de hand van argumenten een onderbouwde mening te formuleren	4,5	CKV is een vak waarbinnen het leren geven en onderbouwen van je mening belangrijk is, en waar kunst besproken wordt

			die gaat over mensen, zal ook dit doel wel de revue passeren. Zoals bijvoorbeeld in het gesprek over wat een cabaretier mag zeggen. Is het eerlijk dat zij/hij zomaar een podium krijgt?
Ontwikkelen als mens			
Leerlingen die de school verlaten:	Zijn zich bewust van hun eigen identiteit		
	Zijn zich bewust van hoe ze zich verhouden tot andere, wat de impact hiervan is bij anderen	4,5	De kern van het vak CKV ligt voor ons in het leren vormen en geven van je mening. Door die goed te kunnen onderbouwen leren ze zichzelf kennen. Maar daarbij komen ze ook tot het besef dat deze mening persoonlijk is. De mening van je vrienden zal wellicht voor een groot deel overlappen, maar anderen hebben een andere mening. Zo krijgen leerlingen meer oog voor verschillen, tegenstellingen en diversiteit.
	Benoemen hun ontwikkelpunten		
	Laten zien dat ze zich bewust zijn van hun (maatschappelijke) positie en de culturele context waarbinnen ze zich bewegen	4,5	De kern van het vak CKV ligt voor ons in het leren vormen en geven van je mening. Door die goed te kunnen onderbouwen leren ze zichzelf kennen. Maar daarbij komen ze ook tot het besef dat deze mening persoonlijk is. De mening van je vrienden zal wellicht voor een groot deel overlappen, maar anderen hebben een andere mening. Zo krijgen leerlingen meer oog voor verschillen, tegenstellingen en diversiteit.
	Kunnen reflecteren op zichzelf in de context van hun bestaan		
	Kunnen vanuit verschillende invalshoeken denken en redeneren en opgedane kennis wendbaar toe passen		

Ontwikkelen van eigenaarschap			
Leerlingen die de school verlaten:	Kunnen zelf doordachte keuzes maken over hoe zij zich als medeburger willen manifesteren en ontwikkelen		
	Kunnen de gemaakte keuzes verantwoorden		
	Zijn in staat om ook ethische afwegingen te maken		
	Kunnen hun eigen leren en leven regisseren		
	Kunnen verantwoordelijkheid nemen voor eigen keuzes	4,5	CKV is een vak waarbij alle cijfers voor het schoolexamen behaald worden met PO's. Ongeveer de helft van deze PO's bestaat uit groepsopdrachten, waardoor zij gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het eindresultaat. Zeker wanneer de samenwerking niet vlekkeloos gaat wordt dit door de docent aangegrepen als moment om te kijken naar hoe je dit het beste aan kan pakken.
Ontwikkelen in een leergemeenschap			
Leerlingen die de school verlaten:	Kunnen samenwerken met anderen		
	Hebben oog voor de ander en de samenleving		
	Nemen besluiten of vormen meningen vanuit het besef dat ze onderdeel van een (leer)gemeenschap zijn		
	Kunnen ingewikkelde (toekomstige) problemen aan pakken en oplossen in samenwerking met anderen		
	Laten leerlingen zien dat ze met een open mind maatschappelijk thema's kunnen beschouwen, verkennen en kunnen aanpakken		

Sport en Bewegen

Burgerschapsdoelen DNS Sport en Bewegen		Leerjaar	Concretisering
Ontwikkelen van kennis vanuit verwondering			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Onderbouwen opvattingen aangaande burgerschapsgerelateerde thema's met getoetste kennis</i>		
	<i>Beschouwen vanuit verwondering maatschappelijke dilemma's</i>		
	<i>Zijn in staat om aan de hand van argumenten een onderbouwde mening te formuleren</i>		
Ontwikkelen als mens			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Zijn zich bewust van hun eigen identiteit</i>	allen	Je mag zijn wie je wil zien. Fouten maken mag. Iedereen zorgt voor sportkleding, maar is vrij om te bepalen wat voor sportkleding dat is.
	<i>Zijn zich bewust van hoe ze zich verhouden tot andere, wat de impact hiervan is bij anderen</i>	1 t/m 3	Competentie: Omgaan met elkaar
	<i>Benoemen hun ontwikkelpunten</i>		
	<i>Laten zien dat ze zich bewust zijn van hun (maatschappelijke) positie en de culturele context waarbinnen ze zich bewegen</i>		
	<i>Kunnen reflecteren op zichzelf in de context van hun bestaan</i>	allen, behalve examenklassen	Reflecteren op hun gegeven sportles
	<i>Kunnen vanuit verschillende invalshoeken denken en redeneren en opgedane kennis wendbaar toe passen</i>	allen, behalve examenklassen	Doelspelen, reflectie-opdracht, les geven
Ontwikkelen van eigenaarschap			

Leerlingen die de school verlaten:	<i>Kunnen zelf doordachte keuzes maken over hoe zij zich als medeburger willen manifesteren en ontwikkelen</i>		
	<i>Kunnen de gemaakte keuzes verantwoorden</i>		
	<i>Zijn in staat om ook ethische afwegingen te maken</i>		
	<i>Kunnen hun eigen leren en leven regisseren</i>	allen	Wij kijken niet naar het resultaat, maar juist naar het leerproces wat een leerling laat zien. Zo heeft de leerling de regie over het eigen leren.
	<i>Kunnen verantwoordelijkheid nemen voor eigen keuzes</i>	allen	bij elk sportonderdeel komt dit aan bod. Lesgeven, tips en tops geven aan elkaar.
Ontwikkelen in een leergemeenschap			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Kunnen samenwerken met anderen</i>	allen	Dit zie je vrijwel tijdens alle sportlessen terug.
	<i>Hebben oog voor de ander en de samenleving</i>	allen	Dit zie je vrijwel tijdens alle sportlessen terug.
	<i>Nemen besluiten of vormen meningen vanuit het besef dat ze onderdeel van een (leer)gemeenschap zijn</i>	allen	Tijdens de sportlessen leren we van en met elkaar
	<i>Kunnen ingewikkelde (toekomstige) problemen aan pakken en oplossen in samenwerking met anderen</i>		
	<i>Laten leerlingen zien dat ze met een open mind maatschappelijk thema's kunnen beschouwen, verkennen en kunnen aanpakken</i>		

Mentoraat

Burgerschapsdoelen DNS		Leerjaar	Concretisering
Ontwikkelen van kennis vanuit verwondering			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Onderbouwen opvattingen aangaande burgerschapsgerelateerde thema's met getoetste kennis</i>		
	<i>Beschouwen vanuit verwondering maatschappelijke dilemma's</i>	1	Bespreken elke week het nieuws/actualiteiten, laten leerlingen geleid debatteren (leren hun mening formuleren). Tijdens het onderzoek begeleiden we ze bij het formuleren van een onderzoeksvraag vanuit verwondering, waarin we ze een onderwerp vanuit verschillende perspectieven laten belichten a.d.h.v. bronnen. Op maatschappelijk belangrijke dagen koppelen we mentorlessen aan de gebeurtenis en voeren daarover het groepsgesprek, leren leerling hun mening te onderbouwen en elkaars mening te respecteren/tolereren.
	<i>Zijn in staat om aan de hand van argumenten een onderbouwde mening te formuleren</i>	1	Zie bovenstaande
Ontwikkelen als mens			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Zijn zich bewust van hun eigen identiteit</i>	1 en 2	Verschillende mentorprojecten om te ontdekken wie ze zijn t.o.v. henzelf en hun omgeving (15 minutes of fame, Maskers, TeamWork, Zelfportret, Handleiding voor Jezelf, Brief aan jezelf, Lang Leven de Liefde). Daarnaast voeren we persoonlijke mentorgesprekken en laten we leerlingen constant reflecteren op zichzelf en hun eigen handelen, waarmee ze inzicht krijgen in hun eigen zijn.
	<i>Zijn zich bewust van hoe ze zich verhouden tot andere, wat de impact hiervan is bij anderen</i>	1 en 2	Zie bovenstaande

	<i>Benoemen hun ontwikkelpunten</i>	1,2, 3	Leren planmatig werken door middel van reflecteren. Stellen (persoonlijke) leerdoelen op, reflecteren hierop en stellen deze waar nodig bij. Dit gebeurt sowieso 3 keer per jaar nav feedback op het persoonlijk portret en daarnaast op kleinere schaal wekelijks/maandelijks (afhankelijk van leerjaar)
	<i>Laten zien dat ze zich bewust zijn van hun (maatschappelijke) positie en de culturele context waarbinnen ze zich bewegen</i>		
	<i>Kunnen reflecteren op zichzelf in de context van hun bestaan</i>	1,2, 3	Zie bovenstaande
	<i>Kunnen vanuit verschillende invalshoeken denken en redeneren en opgedane kennis wendbaar toe passen</i>	1, 2, 3	Er wordt door de leerjaren heen gepoogd hier steeds wendbaarder in te worden. Binnen onderzoeken wordt hier aandacht aan besteedt (diversiteit van bronnen, verschillende kanten van een verhaal belichten, zaken ter discussie stellen, weerleggen).
Ontwikkelen van eigenaarschap			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Kunnen zelf doordachte keuzes maken over hoe zij zich als medeburger willen manifesteren en ontwikkelen</i>		
	<i>Kunnen de gemaakte keuzes verantwoorden</i>	1, 2, 3	Laten leerlingen zichzelf constant de waarom-vraag stellen tijdens bijvoorbeeld reflectie momenten. Daarnaast moeten leerlingen hun onderzoeksmethode/plan kunnen verantwoorden.
	<i>Zijn in staat om ook ethische afwegingen te maken</i>	1, 2, 3	In ons eigen handelen en persoonlijke/groepsgesprekken met leerlingen en bij het voorvallen van incidenten zijn we constant bezig met het bijstellen van het moreel kompas van de leerlingen en dus het ethisch handelen. Dit draagt bij aan het kunnen maken van ethische afwegingen.

	<i>Kunnen hun eigen leren en leven regisseren</i>	1, 2, 3	Eigenaarschap nemen, ontdekken wat hun interesses zijn en daarin keuzes maken, het aanleren van executieve vaardigheden, leren fouten te maken en hier te leren zijn thema's die regelmatig terugkomen in mentorlessen/projecten en daarmee bijdragen aan dit doel.
	<i>Kunnen verantwoordelijkheid nemen voor eigen keuzes</i>	1, 2, 3	Zie argumentering rij 15.
Ontwikkelen in een leergemeenschap			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Kunnen samenwerken met anderen</i>	1 (2 en 3)	Mentorprojecten gericht op samenwerken (TeamWork), daarnaast het begeleiden van samenwerkingen binnen andere vakken en hierover het gesprek voeren.
	<i>Hebben oog voor de ander en de samenleving</i>	1, 2, 3	Leergemeenschap, constant bezig met spiegelen en reflecteren op jouw plek t.o.v. de ander, je verantwoordelijkheid nemen over de plek waar je werkt/de huiskamer.
	<i>Nemen besluiten of vormen meningen vanuit het besef dat ze onderdeel van een (leer)gemeenschap zijn</i>	1, 2, 3	Zie bovenstaande
	<i>Kunnen ingewikkelde (toekomstige) problemen aan pakken en oplossen in samenwerking met anderen</i>		
	<i>Laten leerlingen zien dat ze met een open mind maatschappelijk thema's kunnen beschouwen, verkennen en kunnen aanpakken</i>	1, 2, 3	Het bespreken/onderzoeken van actualiteiten en IIn aan de hand daarvan hun mening laten formuleren, onderbouwen en laten horen. Daarnaast naar de mening van anderen luisteren en elkaars mening respecteren en tolereren. Andere zienswijze leren kennen.

Humanics

Burgerschapsdoelen DNS		Leerjaar	Concretisering
Ontwikkelen van kennis vanuit verwondering			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Onderbouwen opvattingen aangaande burgerschapsgerelateerde thema's met getoetste kennis</i>	1,2,3,4,5,6	In de onderbouw wordt er aandacht besteed aan meningsvorming/opvattingen/dilemma's en argumentatie in de thema's: Homo Universalis, (wan)orde, Arbeid en Productie, Consumptie en actieve aarde. In de bovenbouw bij ieder thema van maatschappijleer, binnen de humanicsuren (gastlessen/verdieping) en binnen vakoverstijgende thema's zoals migratie (overstijgend werken met aardrijkskunde, economie, geschiedenis en maatschappijleer).
	<i>Beschouwen vanuit verwondering maatschappelijke dilemma's</i>	1,2,3,4,5,6	In de onderbouw wordt er aandacht besteed aan meningsvorming en argumentatie in de thema's: Homo Universalis, (wan)orde, Arbeid en Productie, Consumptie en actieve aarde. In de bovenbouw bij ieder thema van maatschappijleer, binnen de humanicsuren (gastlessen/verdieping) en binnen vakoverstijgende thema's zoals migratie (overstijgend werken met aardrijkskunde, economie, geschiedenis en maatschappijleer).
	<i>Zijn in staat om aan de hand van argumenten een onderbouwde mening te formuleren</i>	1,2,3,4,5,6	In de onderbouw wordt er aandacht besteed aan meningsvorming en argumentatie in de thema's: Homo Universalis, (wan)orde, Arbeid en Productie, Consumptie en actieve aarde. In de bovenbouw bij ieder thema van maatschappijleer, binnen de humanicsuren (gastlessen/verdieping) en binnen vakoverstijgende thema's zoals migratie (overstijgend werken met aardrijkskunde, economie, geschiedenis en maatschappijleer).
Ontwikkelen als mens			

<p>Leerlingen die de school verlaten:</p>	<p><i>Zijn zich bewust van hun eigen identiteit</i></p>	<p>1,2,3,4,5,6</p>	<p>In de onderbouw wordt er aandacht besteed aan de eigen identiteit, het verhouden tot anderen, reflectie en culturele contexten doormiddel van de thema's: Ontdek je omgeving, eten, energie, arbeid en productie, consumptie, Horen, zien & Tilburg, staatsinrichting, (wan)orde, staatsinrichting en Europa. In de bovenbouw krijgt dit vervolg in de aparte vakken aardrijkskunde, maatschappijleer, geschiedenis en economie. Met name het overkoepelende thema migratie. Hierin beschouwen de leerlingen vanuit de verschillende perspectieven die aangedragen worden vanuit de verschillende humanicsvakken het migratievraagstuk met als doel een onderbouwde positie in te nemen.</p>
	<p><i>Zijn zich bewust van hoe ze zich verhouden tot andere, wat de impact hiervan is bij anderen</i></p>	<p>1,2,3,4,5,6</p>	<p>In de onderbouw wordt er aandacht besteed aan de eigen identiteit, het verhouden tot anderen, reflectie en culturele contexten doormiddel van de thema's: Ontdek je omgeving, eten, energie, arbeid en productie, consumptie, Horen, zien & Tilburg, staatsinrichting, (wan)orde, staatsinrichting en Europa. In de bovenbouw krijgt dit vervolg in de aparte vakken aardrijkskunde, maatschappijleer, geschiedenis en economie. Met name het overkoepelende thema migratie. Hierin beschouwen de leerlingen vanuit de verschillende perspectieven die aangedragen worden vanuit de verschillende humanicsvakken het migratievraagstuk met als doel een onderbouwde positie in te nemen.</p>

			<p>In de onderbouw wordt er aandacht besteed aan de eigen identiteit, het verhouden tot anderen, reflectie en culturele contexten doormiddel van de thema's: Ontdek je omgeving, eten, energie, arbeid en productie, consumptie, Horen, zien & Tilburg, staatsinrichting, (wan)orde, staatsinrichting en Europa. In de bovenbouw krijgt dit vervolg in de aparte vakken aardrijkskunde, maatschappijleer, geschiedenis en economie. Met name het overkoepelende thema migratie. Hierin beschouwen de leerlingen vanuit de verschillende perspectieven die aangedragen worden vanuit de verschillende humanicsvakken het migratievraagstuk met als doel een onderbouwde positie in te nemen.</p>
	<i>Benoemen hun ontwikkelpunten</i>	1,2,3,4,5,6	
	<i>Laten zien dat ze zich bewust zijn van hun (maatschappelijke) positie en de culturele context waarbinnen ze zich bewegen</i>	1,2,3,4,5,6	<p>In de onderbouw wordt er aandacht besteed aan de eigen identiteit, het verhouden tot anderen, reflectie en culturele contexten doormiddel van de thema's: Ontdek je omgeving, eten, energie, arbeid en productie, consumptie, Horen, zien & Tilburg, staatsinrichting, (wan)orde, staatsinrichting en Europa. In de bovenbouw krijgt dit vervolg in de aparte vakken aardrijkskunde, maatschappijleer, geschiedenis en economie. Met name het overkoepelende thema migratie. Hierin beschouwen de leerlingen vanuit de verschillende perspectieven die aangedragen worden vanuit de verschillende humanicsvakken het migratievraagstuk met als doel een onderbouwde positie in te nemen.</p>

			<p>In de onderbouw wordt er aandacht besteed aan de eigen identiteit, het verhouden tot anderen, reflectie en culturele contexten doormiddel van de thema's: Ontdek je omgeving, eten, energie, arbeid en productie, consumptie, Horen, zien & Tilburg, staatsinrichting, (wan)orde, staatsinrichting en Europa. In de bovenbouw krijgt dit vervolg in de aparte vakken aardrijkskunde, maatschappijleer, geschiedenis en economie. Met name het overkoepelende thema migratie. Hierin beschouwen de leerlingen vanuit de verschillende perspectieven die aangedragen worden vanuit de verschillende humanicsvakken het migratievraagstuk met als doel een onderbouwde positie in te nemen.</p>
	<p><i>Kunnen reflecteren op zichzelf in de context van hun bestaan</i></p>	1,2,3,4,5,6	
	<p><i>Kunnen vanuit verschillende invalshoeken denken en redeneren en opgedane kennis wendbaar toe passen</i></p>	1,2,3,4,5,6	<p>In de onderbouw wordt er aandacht besteed aan de eigen identiteit, het verhouden tot anderen, reflectie en culturele contexten doormiddel van de thema's: Ontdek je omgeving, eten, energie, arbeid en productie, consumptie, Horen, zien & Tilburg, staatsinrichting, (wan)orde, staatsinrichting en Europa. In de bovenbouw krijgt dit vervolg in de aparte vakken aardrijkskunde, maatschappijleer, geschiedenis en economie. Met name het overkoepelende thema migratie. Hierin beschouwen de leerlingen vanuit de verschillende perspectieven die aangedragen worden vanuit de verschillende humanicsvakken het migratievraagstuk met als doel een onderbouwde positie in te nemen.</p>
Ontwikkelen van eigenaarschap			
Leerlingen die de school verlaten:	<p><i>Kunnen zelf doordachte keuzes maken over hoe zij zich als medeburger willen manifesteren en ontwikkelen</i></p>	1,2,3,4,5,6	<p>Eerder genoemde (onderzoeks)thema's in de onderbouw. Maatschappijleer thema's (met name thema pluriforme samenleving waarin identiteitsvorming en de overdracht van cultuur centraal staat.</p>

	<i>Kunnen de gemaakte keuzes verantwoorden</i>	1,2,3,4,5,6	Reflectie op eigen handelen na gemaakte thema's. Meesterproef in eindexamenjaren (niet alleen humanics)
	<i>Zijn in staat om ook ethische afwegingen te maken</i>	3, 4,5	Thema verzorgingsstaat (hangmat vangnet op de mavo) waarin leerlingen thema afsluiten met debat.
	<i>Kunnen hun eigen leren en leven regisseren</i>		
	<i>Kunnen verantwoordelijkheid nemen voor eigen keuzes</i>	1,2,3,4,5,6	Samenwerkingsopdrachten
Ontwikkelen in een leergemeenschap			
Leerlingen die de school verlaten:	<i>Kunnen samenwerken met anderen</i>	1,2,3,4,5,6	Samenwerkingsopdrachten over alle leerjaren zowel onder- als bovenbouw
	<i>Hebben oog voor de ander en de samenleving</i>	1,2,3,4,5,6	In de onderbouw wordt er aandacht besteed aan de eigen identiteit, het verhouden tot anderen, reflectie en culturele contexten doormiddel van de thema's: Ontdek je omgeving, eten, energie, arbeid en productie, consumptie, Horen, zien & Tilburg, staatsinrichting, (wan)orde, staatsinrichting en Europa. In de bovenbouw krijgt dit vervolg in de aparte vakken aardrijkskunde, maatschappijleer, geschiedenis en economie. Met name het overkoepelende thema migratie. Hierin beschouwen de leerlingen vanuit de verschillende perspectieven die aangedragen worden vanuit de verschillende humanicsvakken het migratievraagstuk met als doel een onderbouwde positie in te nemen.
	<i>Nemen besluiten of vormen meningen vanuit het besef dat ze onderdeel van een (leer)gemeenschap zijn</i>	1,2,3,4,5,6	Groepsopdrachten waarin leerlingen met elkaar werken aan een eindopdracht/presentatie
	<i>Kunnen ingewikkelde (toekomstige) problemen aan pakken en oplossen in samenwerking met anderen</i>	1,2,3,4,5,6	Groepsopdrachten waarin leerlingen met elkaar werken aan een eindopdracht/presentatie

	<p><i>Laten leerlingen zien dat ze met een open mind maatschappelijk thema's kunnen beschouwen, verkennen en kunnen aanpakken</i></p>	<p>1,2,3,4,5,6</p>	<p>Door eerder genoemde thema's. Onderzoek hiernaar in de onderbouw. In de bovenbouw zoals eerder genoemd vakoverstijgen thema migratie. Daarnaast vakoverstijgend thema tussen maatschappijleer en geschiedenis waarin maatschappelijke problemen vanuit verschillende filosofische stromingen worden aangevolgen om tot de 'moreel juiste' oplossing te komen</p>
--	---	--------------------	---

Hoe leven experts en mentoren burgerschap vóór?

De experts en mentoren handelen conform kernwaarden van de school. Het professionele handelen is zichtbaar gemaakt door middel van een manifest. Hierin wordt gesproken van professioneel handelen type 1 en type 2. Op beide onderdelen wordt het handelen experts en mentoren geëvalueerd binnen de teams en met de leidinggevende.

DIT ONDERDEEL MOET NOG VERDER GEËXPliciteerd WORDEN.

Leerlingenparticipatie

Leerlingparticipatie vindt plaats door regelmatig overleg met de leerlingenraad. Ook zijn leerlingen onderdeel van de MR. Daarnaast is er binnen de onderwijsteams veelvuldig overleg met de leerlingen over de inhoud en vorm van het onderwijs.

DIT ONDERDEEL MOET NOG VERDER GEËXPliciteerd WORDEN.

Monitoring en evaluatie

De school neemt de ROVICT af. De eerste meting gaf een positief beeld. In onderstaande tabel staan de gemiddelde scores van De Nieuwste School op bovenstaande vaardigheden.

Kennis (KEN)	Attitude (ATT)	Vaardigheden (VAA)	Basiswaarden (BAW)	Schoolklimaat (SKL)
70%	3,0	3,1	3,4	2,8

Bij de schaal Kennis wordt het percentage correcte beantwoorde vragen weergegeven. Gemiddeld genomen zijn 70% van de kennisvragen goed beantwoord. Op de andere schalen wordt de gemiddelde waarde op een schaal die loopt van 1 – 4 getoond. (2.5 is het midden van de schaal). Op alle schalen scoort De Nieuwste School boven het midden. Met een uitschieter van 3.4 op de basiswaarden.

Aandachts- en ontwikkelpunten:

1. Hoge scores behouden
2. Schoolklimaat in jaar 2 en 3. Gekeken naar de scores van het tweede jaar is het opvallend dat de score op de schaal schoolklimaat binnen de laagste 20% van de scores op de benchmark valt. Dat is iets om aandacht voor te hebben. Zeker ook gezien de daling die plaatsvindt na leerjaar 1. Op zowel attitude en vaardigheid wordt voornamelijk in de hoogste 20% gescoord.
3. Op het gebied van kennis is veel verschil zichtbaar tussen de verschillende klassen. Opvallend is de hoge score van 2ap5. Ook hier zijn vallen de scores op attitude en vaardigheden voor een groot deel in de hoogste 20%. Interessant is om te onderzoeken hoe de verschillen tussen klassen verklaard kunnen worden (onderwijsaanbod/ leraarsgedrag/....)
4. Er is sprake van een toename op de schaal kennis van leerjaar 1 naar leerjaar 3. Leerjaar 3 havo/vwo (3ap2,3ap3 en 3ap4) scoren hoog 83% op de kennisschaal. Interessant is het verschil met de mavo 3 groepen. Deze scores significant lager op de kennisschaal.

In 23-24 worden deze aandachtspunten meegenomen in de doorontwikkeling van het plan burgerschapsbeleid.

Einde schooljaar 23-24: opnieuw afname ROVICT

Bijlage 1 Analyse burgerschap Rovict

Eind maart en begin april 2023 is in de onderbouw de Rovict vragenlijst afgenomen om burgerschap te meten op De Nieuwste School. Deze vragenlijst is afgenomen in de mentorlessen van de leerjaren 1, 2 en 3 en is ingevuld door 322 leerlingen. De leeftijd van de leerlingen de 15 en de 16 jaar. Het betreft leerlingen die zowel met mavo-havo als vwo advies op De Nieuwste School zijn aangemeld. In leerjaar 1 en 2 zitten deze niveaus bij elkaar in de klas in het algemeen profiel. In leerjaar 3 is er een onderscheid tussen havo/vwo en mavo klassen.

De vragenlijst bevraagt leerlingen op verschillende aspecten. Het gaat hier om kennis, attitude, vaardigheden, basiswaarden en schoolklimaat. Hieronder staan voorbeeldvragen per onderdeel.

Voorbeeldvragen per onderdeel

Component	Hoe hebben we dit gemeten?	Antwoordopties	Voorbeeld
Kennis	Meerkeuzevragen met drie antwoordopties	(0) Fout (1) Goed	Alle kinderen hebben recht: a) op zakgeld b) om te kiezen bij wie je woont c) op onderwijs
Attitude	Hoe goed past een uitspraak bij jou?	(1) Past helemaal niet bij mij (2) Past niet erg bij mij (3) Past wel wat bij mij (4) Past helemaal bij mij	Ik vind het leuk om iets te weten van verschillende soorten geloof.
Vaardigheid	Hoe goed ben jij in...?	(1) Helemaal niet goed (2) Niet zo goed (3) Best wel goed (4) Heel goed	Hoe goed ben jij in... bij een ruzie een oplossing vinden waarmee iedereen tevreden is?
Basiswaarden	Hoe goed past een uitspraak bij jou?	(1) Past helemaal niet bij mij (2) Past niet erg bij mij (3) Past wel wat bij mij (4) Past helemaal bij mij	Als je het oneens bent met de regering, dan mag je dat zeggen.
Schoolklimaat	Klopt deze uitspraak voor jouw school?	(1) Klopt niet (2) Klopt een klein beetje (3) Klopt redelijk (4) Klopt helemaal	De leerlingen helpen elkaar, zelfs als ze geen vrienden of vriendinnen zijn.

In onderstaande tabel staan de gemiddelde scores van De Nieuwste School op bovenstaande vaardigheden.

Kennis (KEN)	Attitude (ATT)	Vaardigheden (VAA)	Basiswaarden (BAW)	Schoolklimaat (SKL)
70%	3,0	3,1	3,4	2,8

Bij de schaal Kennis wordt het percentage correcte beantwoorde vragen weergegeven. Gemiddeld genomen zijn 70% van de kennisvragen goed beantwoord. Op de andere schalen wordt de gemiddelde waarde op een schaal die loopt van 1 – 4 getoond. (2.5 is het midden van de schaal). **Op alle schalen scoort De Nieuwste School boven het midden. Met een uitschieter van 3.4 op de basiswaarden.**

Daarnaast staan sommige uitkomsten in een gekleurde cel (Attitude, Vaardigheden en Schoolklimaat). De kleur staat voor 20% van de scholen die een vergelijkbare score als DNS hebben. Een oranje score staat voor een score die vergelijkbaar is met scholen die in de laagste 20% groep

zitten. Zie voor de benchmark hieronder:

Op de schaal Attitude scoort De Nieuwste School bij de hoogste 20% scholen. Op de schaal vaardigheden bij de hoogste 40% scholen. Op de schaal schoolklimaat scoort DNS gemiddeld. Voor de schalen Kennis en Basiswaarden ontbreekt de benchmark.

Naast de hoofdschalen zijn de scores ook uiteengezet naar sub-schalen (democratisch handelen **DH**, maatschappelijk verantwoord handelen **MH**, omgaan met conflicten **OC** en omgaan met verschillen **OV**). Zie hieronder voor de verdeling van de scores:

ONDERDEEL	GEM	DH	MH	OC	OV
KEN	70%	69%	73%	70%	65%
VAA + ATT		3.0	3.0	2.9	3.1
ATT	3.0	2.9	3.0	2.9	3.0
VAA	3.1	3.0	3.0	3.0	3.2

In bovenstaande tabel is terug te zien dat DNS in de sub-schalen omgaan met conflicten, omgaan met verschillen in de bovenste 20% scoort en bij maatschappelijke verantwoord handelen in de bovenste 40%.

Tot slot is er ook een onderscheid te maken tussen de verschillende klassen. Hieronder is het overzicht van de 1^e jaar algemeen profiel klassen:

KLAS/GROEP	Leerlingen	KEN	ATT	VAA	BAW	SKL
1ap1	31	63%	2.9	3.0	3.4	3.0
1ap2	24	67%	2.9	3.0	3.2	2.9
1ap3	25	75%	2.9	3.1	3.5	3.0
1ap4	26	64%	3.0	3.2	3.5	2.9
1ap5	22	68%	2.9	3.2	3.5	3.1

Op kennis scores de klassen vergelijkbaar met een duidelijke uitspringer van 1ap3. Daarnaast is opvallend aan het schoolgemiddelde dat de leerlingen uit het 1^e jaar bijna allemaal in de bovenste 20% scoren van de benchmark op het schoolklimaat. Dat is opvallend, zeker gezien als we verderop kijken naar de scores van het tweede en het derde jaar. Ook op de vaardigheden en attituden wordt bovengemiddeld gescoord in het 1^e jaar.

KLAS/GROEP	Leerlingen	KEN	ATT	VAA	BAW	SKL
2ap1	29	61%	3.0	3.1	3.2	2.8
2ap2	22	59%	2.9	3.0	3.4	2.5
2ap3	18	67%	3.0	3.1	3.6	3.1
2ap4	25	74%	3.0	3.3	3.5	2.6
2ap5	24	85%	3.1	3.1	3.7	2.7

Gekeken naar de scores van het tweede jaar (zie tabel hierboven) is het opvallend dat de score op de schaal schoolklimaat binnen de laagste 20% van de scores op de benchmark valt. Dat is iets om aandachtig op te zijn. Zeker ook gezien de daling die plaatsvindt na leerjaar 1.

Op zowel attitude en vaardigheid wordt voornamelijk in de hoogste 20% gescoord. Op het gebied van kennis is veel verschil zichtbaar tussen de verschillende klassen. Opvallend is de hoge score van 2ap5. Ook hier zijn vallen de scores op attitude en vaardigheden voor een groot deel in de hoogste 20%.

KLAS/GROEP	Leerlingen	KEN	ATT	VAA	BAW	SKL
2ap5	24	85%	3.1	3.1	3.7	2.7
3ap2	15	83%	2.9	3.0	3.6	3.0
3ap3	21	81%	3.1	3.1	3.5	2.8
3ap4	18	82%	2.9	3.0	3.5	2.8
3m1a	10	47%	2.7	2.7	3.0	2.4
3m1b	12	60%	2.8	2.7	3.0	2.5

De scores van het jaar staan hierboven afgebeeld. Hier zie je met name dat er sprake is van een toename op de schaal kennis. Leerjaar 3 havo/vwo (3ap2, 3ap3 en 3ap4) scoren hoog 83% op de kennisschaal. Interessant is het verschil met de mavo 3 groepen. Deze scores significant lager op de kennisschaal. Een verklaring zit hier natuurlijk in het niveauverschil. Daarnaast zie je dat de alle andere schalen gemiddeld zijn en onder gemiddeld in vergelijking met andere scholen. Met name op vaardigheden en schoolklimaat zie lagere scores dan de andere klassen en in vergelijking met andere scholen.